

1. STUDIU AL ACTIVITĂȚII ECONOMICE A ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

T. Munteanu, dr. conf. univ., E. Cuslii
Universitatea Tehnică a Moldovei

ÎNTRUDUCERE

Întreprinderile industriale în Republica Moldova, în conformitate cu regulile statistice, se grupează în trei grupe: industria extractivă, industria prelucrătoare și industria de producere a energiei termice și electrice.

În centrul atenției al acestui articol va fi industria prelucrătoare, ea având o pondere destul de mare în volumul total de producție industrială – 82,6% în anul 2011 [3] și fiind tratată ca una strategică pentru economia națională [4].

Activitatea economică a întreprinderilor industriale în cadrul industriei prelucrătoare va fi analizată în asemenea domenii ca: dinamica principalelor indicatori, dinamica producției industriale pe tipuri de activități, rezultatele

financiare, activitatea investițională și activitatea economică internațională pentru perioada anilor 2006-2011.

1. DINAMICA INDICATORILOR DE BAZĂ AI ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE

În tabelul 1 este prezentată dinamica principalilor indicatori ai întreprinderilor industriale din industria prelucrătoare pentru perioada anilor 2006-2011 [1], [2], [3].

Indicatorii cantitativi, în afara numărului mediu de angajați, au evoluat în două etape: 2006-2008 și 2009-2011. Pe parcursul primei etape a avut loc

Tabelul 1. Dinamica principalilor indicatori ai întreprinderilor industrial.

Indicatorii	Anii					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Volumul producției, mil. lei (prețuri curente)	18717,9	21390,3	24045,5	18080,3	22784,9	28245,1
Venitul din vânzări, mil. lei	21144,3	24980,1	27616,5	22207,4	26436,2	31203,6
Numărul mediu anual al personalului, mii. persoane,	102,8	100,5	96,0	86,5	87,3	71,2
Profit (pierderi) până la impozitare, mil. lei	785,1	1819,7	2134,6	11,0	1863,5	2105,6

creșterea producției industriale, necâtând că anul 2006 a fost un an de criză a exporturilor. Anul 2009 începe cu valori în scădere ca urmare a crizei economice mondiale. Iar apoi industria intră iar pe un trend ascendent.

Dacă comparăm dinamica producției industriale în prețuri curente, atunci putem constata că volumul producției industriale a crescut cu 50,9% în anul 2011 față de anul 2006.

Dinamica veniturii din vânzări este în strictă corelație cu dinamica volumului producției industriale.

Un singur indicator - numărul mediu de angajați - se caracterizează cu un trend descendent pe parcursul perioadei analizate – diminuare cu 31,6 mii. persoane. Cauze ale acestei descreșteri: micșorarea volumului real de producție; investițiile

realizate de întreprinderile industriale și creșterea rezultată a productivității muncii.

Indicatorul efectului activității economice - profitul până la impozitare – a urmat trendul indicatorilor cantitativi – volumul de producției industriale și venitul din vânzări, valoarea minimă înregistrându-se în anul 2009.

Figura 1 ne prezintă o interpretare grafică a informației din tabelul 1 pentru a crea o mai amplă imagine despre dezvoltarea industriei prelucrătoare.

Tabelul 2 continuă analiza începută, indicând evoluția producției industriale pe principalele activități industriale în cadrul industriei prelucrătoare [1], [2], [3].

Figurele 2 și 3 indică structura producției în industria prelucrătoare.

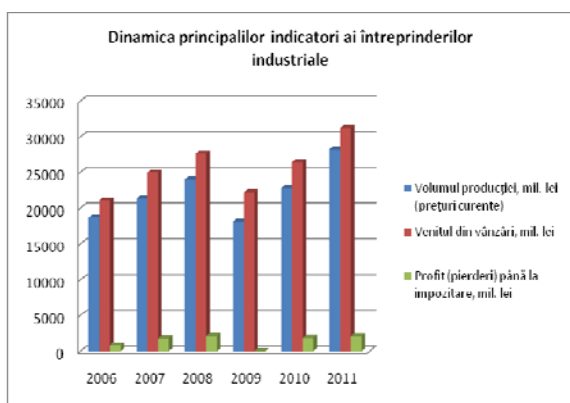

Figura 1. Dinamica principalelor indicatori ai întreprinderilor industriale

Se observă că majoritatea activităților industriale au trecut acele două etape de dezvoltare despre care s-a menționat anterior la analiza activității industriei în ansamblu – adică creșterea până în anul de criză 2008, apoi scăderea în anul 2009, cu o ulterioară creștere în anii 2010-2011. Deci liderul activității industriale – industria alimentară și a băuturilor - cu un volum de producție de 6 ori mai mare decât al industriei ușoare și de 11 ori mai mare decât al activităților în domeniul prelucrării lemnului.

O pondere semnificativă în structura producției industriei prelucrătoare o ocupă industria alimentară

Tabelul 2. Dinamica volumului de producție pe activități industriale (mil. lei, prețuri curente).

Activități industriale	Anii					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Industria alimentară și a băuturilor	9226,2	9952,5	11781,4	9256,7	11737,6	14199,7
Fabricarea produselor de tutun	347,5	368,0	352,6	499,3	685,5	790,3
Industria ușoară	1563,5	1828,6	1829,1	1522,2	1802,8	2533,3
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn, fabricarea mobilei și a hârtiei	1076,6	1312,6	1255,3	1026,8	1087,4	1246,7
Industria chimică	296,2	379,2	524,0	592,0	758,3	875,4
Fabricarea de mașini și echipamente	504,7	514,6	577,7	360,4	502,2	626,1

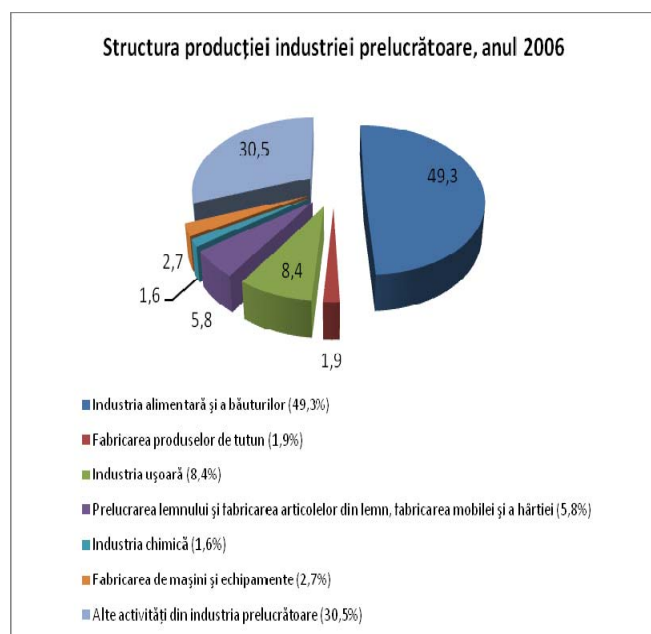

Figura 2. Structura producției industriei prelucrătoare, anul 2006

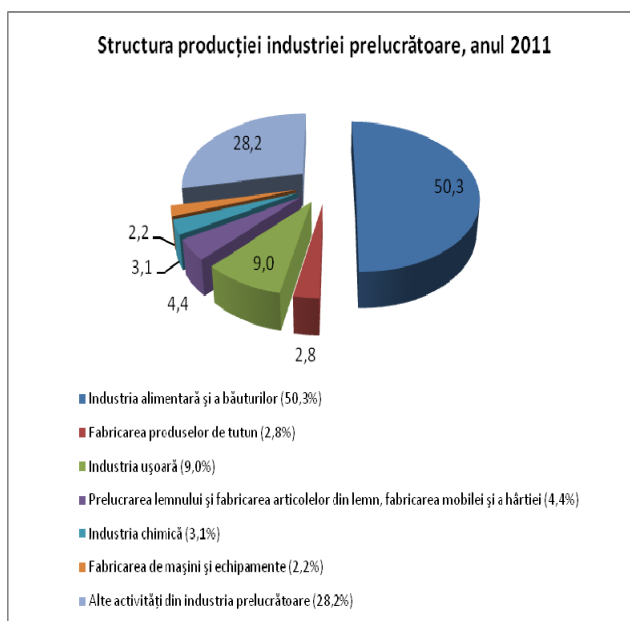

Figura 3. Structura producției industriei prelucrătoare, anul 2011.

și a băuturilor – 50,3% din totalul producției industriei prelucrătoare în anul 2011. Ea este urmată de industria ușoară – 9,0% respectiv, iar alte tipuri de activități industriale ocupă o cotă comparativ mai mică.

Dacă privim structura în dinamică – atunci cota industriei alimentare și a băuturilor s-a majorat, precum și cea a industriei ușoare în anul 2011 față de anul 2006. Creșterea cotei este valabilă și în cazul industriei chimice. Celelalte activități industriale au înregistrat o scădere a cotei sale în totalul producției industriei prelucrătoare.

Structura producției industriale este strict condiționată de dotarea țării noastre cu factorii de producție.

2. DINAMICA INDICATORILOR DE EFICIENȚĂ A ÎNTRINDERILOR INDUSTRIALE

În baza datelor prezentate anterior pot fi determinate și anumiți indicatori de eficiență a activității economice a întreprinderilor industriale – rentabilitatea producției și rentabilitatea vânzărilor. Date statistice ne indică și rentabilitatea activelor [1], [2], [3]. Indicatorii menționați sunt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3. Dinamica indicatorilor de eficiență.

Indicatorii	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Rentabilitatea producției, %	4,2	8,5	8,9	0,1	8,2	7,5
Rentabilitatea vânzărilor, %	3,2	7,3	7,7	0,1	7,1	6,8
Rentabilitatea economică (activelor), %	4,2	8,6	8,6	0,0	7,0	10,9

Indicatorii rentabilității producției, vânzărilor și a activelor (patrimoniului întreprinderii) au avut o dinamică pozitivă pe parcursul perioadei analizate, în corespundere cu dinamica profitului până la impozitare, ce stă în baza calculului acestor indicatori.

Se observă o descreștere a lor semnificativă în anul 2009 și o ușoară descreștere în anul 2011.

Așadar, pe parcursul perioadei analizate întreprinderile industriale au reușit să majoreze eficiența resurselor implicate în procesul de producție, adică au reușit să țină cont și de aspectul calitativ al activității sale, și nu doar cel cantitativ, din punctul de vedere al activității economice.

3. DINAMICA INVESTIȚIILOR REALIZATE DE ÎNTRINDERILE INDUSTRIALE

Pentru întreprinderile industriale, cât și pentru economie în general, este foarte important de a-și asigura o creștere durabilă și nu una temporară. Este sau nu edificată în prezent baza unei creșteri durabile ne indică analiza dinamicii și structurii investițiilor.

Să urmărim procesul de investire (în active materiale pe termen lung) la întreprinderile industriale din Republica Moldova – tabelul 4 [1], [2], [3].

Se observă o creștere a investițiilor cât pe industrie în general, atât și pe industrie prelucrătoare în particular – 13,3% și 12,5% respectiv în anul 2011 față de anul 2006.

În totalul investițiilor pe economie industriei îi revin aproximativ o treime, cu abateri nesemnificative pe parcursul perioadei analizate.

Industria prelucrătoare ocupă o cotă semnificativă în totalul producției industriale. Nu e de mirare că și cota investițiilor, realizate în acest sector, în totalul investițiilor pe industrie este și ea semnificativă – 63,1% în anul 2006 și 59,4% în anul 2011 (se observă o descreștere).

Dacă analizăm structura investițiilor în industria prelucrătoare, atunci, în corespundere cu structura producției industriale, liderul este industria alimentară și a băuturilor – aproximativ jumătate din totalul investițiilor realizate în acest sector. Pe locul doi se situează industria ușoară.

Dinamica investițiilor o explică multitudinea de factori de ordin economic și politic. Însă unul de bază este disponibilitatea surselor pentru finanțarea investițiilor. Deoarece principala sursă de finanțare este profitul obținut, este benefic de a urmări corelația între dinamica profitului și a valorii investițiilor – figura 4.

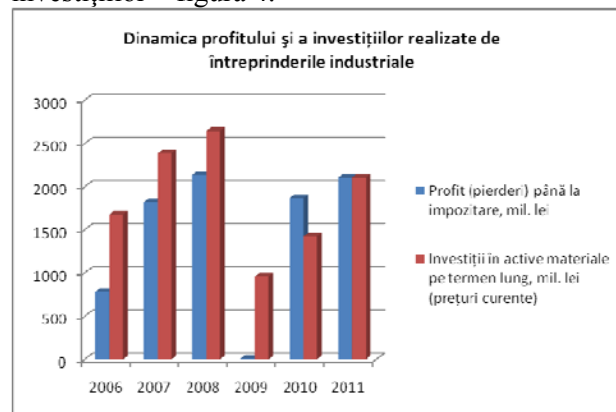

Figura 4. Dinamica profitului și a investițiilor.

Tabelul 4. Dinamica indicatorilor activității investiționale.

Indicatorii	Anii					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Investiții în industrie, mil. lei (prețuri curente)	2663,2	3602,4	3856,6	2179,6	2720,8	3545,3
Cota în totalul investițiilor pe economie, %	24,2	32,7	35,0	19,8	24,7	32,2
Investiții în industria prelucrătoare, mil. lei (prețuri curente)	1679,6	2387,3	2645,8	956,4	1425,8	2105,6
Cota în totalul investițiilor în industrie, %	63,1	66,3	68,6	43,9	52,4	59,4
Cota în totalul investițiilor în industria prelucrătoare, %						
industria alimentară	52,6	48,8	43,6	56,2	44,6	52,1
industria ușoară	12,4	8,0	5,6	7,9	9,5	8,4

Așadar, activitatea investițională a întreprinderilor industriale este una influențată de valoarea profitului obținut – odată cu creșterea lui se majorează și valoarea investițiilor.

Totodată, se vede clar, că sursa principală de finanțare a investițiilor sunt mijloacele financiare proprii – profitul, iar locul său îl regăsesc și mijloacele financiare împrumutate.

Drept dovadă servește figura 5 care ne indică dinamica structurii surselor de finanțare a investițiilor [1], [2], [3].

tehnologiilor și practicelor de management contemporane eficiente.

Structura tehnologică a investițiilor este următoarea: în anul 2006 din totalul investițiilor realizate 53,7% au fost alocate pentru lucrări de construcții-montaj, iar 41,1%- pentru utilaje, unelte etc.; în anul 2011 respectiv 47,9% și 45,3% [1], [2], [3].

Deci, în domeniul investițional întreprinderile industriale au înregistrat o dinamică pozitivă. Au reușit să-și păstreze independența financiară și să contribuie la creșterea productivității muncii în viitor. Un singur moment îngrijorător este că valoarea investițiilor pe industrie în general și pe industrie prelucrătoare în particular n-a atins nivelul anului 2008 – anului de criză. Acest decalaj poate fi socotit ca o rezervă de creștere a investițiilor viitoare din contul ameliorării situației economico-financiare pe piața internă și internațională.

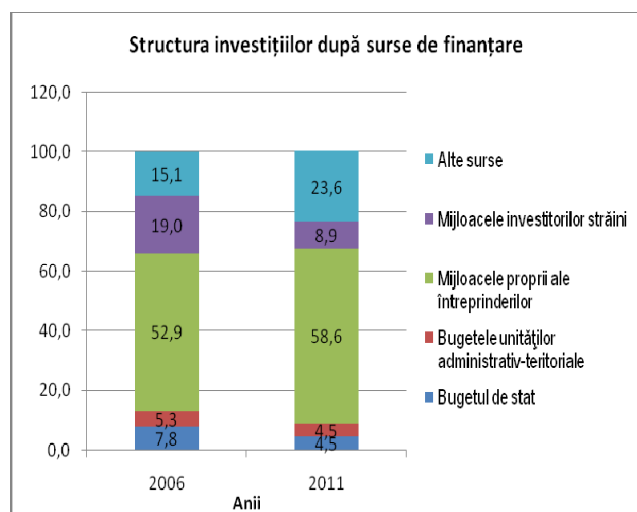

Figura 5. Structura investițiilor după surse de finanțare.

După cum se poate observa, domină mijloacele proprii ale întreprinderilor în finanțarea investițiilor. Iar ponderea lor e în ușoară creștere - ce poate fi apreciat pozitiv, deoarece sporește autonomia financiară a întreprinderilor industriale.

Mijloacele alocate de investitorii străini s-au micșorat și după valoare absolută și după valoare relativă – fapt ce poate fi apreciat negativ, deoarece încetinește transferul în economia națională a

4. ACTIVITATEA ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ

Mai întâi de toate se prezintă analiza comparativă a creșterii producției industriale în Republica Moldova și principalii parteneri comerciali – figura 6 [1], [2], [3].

Din fig.6 se observă, că ritmurile de creștere a producției industriale în Republica Moldova sunt mai mici decât a principalilor parteneri comerciali din străinătate.

Totodată, se observă o descreștere a ritmurilor la toți partenerii comerciali în anul 2009 ca urmare a crizei economice mondiale și o corelație între ele – odată cu accelerarea creșterii producției industriale la partenerii menționați crește și producția industrială în Republica Moldova.

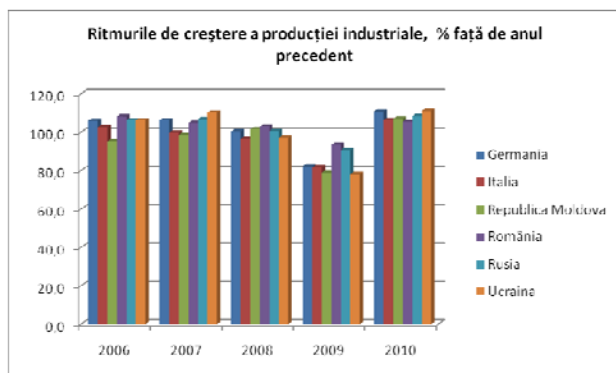

Figura 6. Ritmurile de creștere a producției industriale, % față de anul precedent

Structura exporturilor pe categorii de produse este următoarea: produse alimentare – 26,3% și 14,9%, materiale textile și articolele din aceste materiale – 21,7% și 16,0%, produse ale regnului vegetal – 13,0% și 21,2% respectiv în anul 2006 și anul 2011 [1], [2], [3].

Deci, structura pe produse este în strictă corespundere cu structura producției industriale, prezentată anterior.

Structura geografică a exporturilor este prezentată în tabelul 5 [1], [2], [3].

Tabelul 5. Structura geografică a exporturilor, %.

Regiune	Anii					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Țările CSI	40,3	41,0	39,2	38,1	40,5	41,5
Țările Uniunii Europene	51,1	50,7	51,5	52,0	47,3	48,8
Alte țări	8,6	8,3	9,3	9,9	12,2	9,7

Se observă o dominare a ponderii exporturilor realizate pe piața țărilor Uniunii Europene asupra ponderii țărilor CSI. Acest fapt poate fi apreciat pozitiv, căci industria Republicii Moldova, cel puțin după exporturi, devine tot mai puțin dependentă de o singură piață de desfacere. Totodată el ne indică o creștere a calității produselor exportate, tinând cont de cerințe riguroase față de calitatea produselor pe piața Uniunii Europene.

Structura geografică a exportului s-a creat datorită lărgirii Sistemului General de Preferințe, aplicat în cadrul relațiilor comerciale ale Uniunii Europene cu Republica Moldova, începând cu anul 2006 și aplicării ulterioare a sistemului de Preferințe Comerciale Autonome din anul 2008 (cu

modificările ulterioare). Plus la acest regim de comerț mai există și regimul de liber schimb între țările CSI.

Este evidentă și o ușoară descreștere a ponderii exporturilor realizate în țările Uniunii Europene și o lentă creștere a ponderii țărilor CSI.

CONCLUZII

Deci, activitatea întreprinderilor industriei prelucrătoare pe parcursul perioadei analizate poate fi apreciată pozitiv.

Pe parcursul anilor 2006-2011 activitatea întreprinderilor industriei prelucrătoare s-a marcat cu creșterea volumelor de producție, vânzări și a exporturilor de produse industriale.

Structura producției ne indică dominarea industriei alimentare și a băuturilor, fapt ce poate fi explicat prin structura factorilor de producție disponibili.

Ameliorarea concomitentă a rezultatelor financiare a permis realizarea și a activității investiționale, care va rezulta în viitor cu obținerea avantajelor competitive suplimentare.

Structura exporturilor, realizate de întreprinderile industriale, corespunde structurii producției. Piețele de desfacere sunt diversificate.

Principalele direcții de îmbunătățire a activității întreprinderilor industriei prelucrătoare: diversificarea structurii producției și a piețelor de desfacere; realizarea activităților investiționale.

Bibliografie

1. *Anuarul statistic al Republicii Moldova 2008*, Chișinău, Biroul Național de Statistică, 2008.
2. *Anuarul statistic al Republicii Moldova 2011*, Chișinău, Biroul Național de Statistică, 2011.
3. *Anuarul statistic al Republicii Moldova 2012*, Chișinău, Biroul Național de Statistică, 2012.
4. *Politică industrială a Republicii Moldova pe perioada anilor 2006-2015*, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 164-167, 20.10.2006.